

Minder fra svundne Dage.

Af **Simon Nielsen**, Hovborg.

MIN Bedstefader, Simon Nielsen, var født i Dørken, Tyregod Sogn, 1765 og døde i Okslund, Lindknud Sogn, 81 Aar gammel. Hans Hustru Karen Thomasdatter, som var født 1763 i Ødsted ved Vejle, blev 82 Aar. Af deres Fortællinger mindes jeg, at han havde været Byhyrde i Nebel, Vorbasse Sogn, og at en Ulv tog et Lam af hans Faareflok. De tjente begge paa en større Gaard ved Vejle, som kaldtes Kaaberbøl (Nørup Sogn), hvor han var Kusk, og der er de sagtens bleven Kærester. Jeg har endnu en Knap af Bedstefaders Kuskekjole. Smaa Kaar har været deres Lod; de havde et halvt eller et helt Hundrede Rigsdaler (100 Rigsdaler — 320 Kroner). Jeg mindes af deres Fortællinger, at de boede i Lundgaard i Hejnsvig Sogn; hvad de betalte for Gaarden, véd jeg ikke. Samme Gaard solgtes i 1842 for 200 Rdlr. (640 Kr.); i 1898, da den solgtes til Beplantning, kostede den 3500 Kr. Der et et Tilliggende til Gaarden af 300 Tdr. Land. Mine Bedsteforældre flyttede fra Lundgaard til Okslund i Lindknud Sogn i Aaret 1796; det var en gammel forfalden Gaard, de modtog. De medførte to 5 Uger gamle Børn: min Fader Niels Simonsen og hans Tvil-

lingsøster Johanne, og to Aftægtsfolk, som var min Bedstefaders Forældre. Der var desuden en Drivaftægt paa Gaarden i Okslund i Forvejen. Aftægtsmanden hed Thor Madsen. Min Bedstefaders Skøde er dateret 28. Marts 1797. I Aaret 1810 solgte han en ubebygget Parcel fra Gaarden til Ole Jepsen, hvilken Parcel nu kaldes Damgaard. Den kostede 400 Rdlr. (1280 Kr.); der medfulgte i Handelen to gamle Huse fra Gaarden.

Min Bedstefaders Fader (eller Stiffader) var Husflidsmand, saa han kunde istandsætte Gaardens Redskaber og hjælpe til ved Bygningernes Vedligeholdelse. Min Bedstefader kunde selv gøre alt det grovere Arbejde. Jeg husker, der blev talt om, at der næsten ingen Skillevægge var i Husene, da Bedstefader modtog Gaarden.

Naar Sæden i Foraar og Efteraar var lagt, kørte min Oldefader (Faders Bedstefader) et Par Gange om Aaret ud at forhandle Jydepotter, og det gav ret god Fortjeneste.

Mine Bedsteforældre var flittige og nøjsomme. Jeg mindes dem saa godt, naar han sad om Vinteren og snittede Rivetænder eller andre Smaagenstande til Sommerens Brug, eller han kartede, mens hun spandt. Hans Hverdags-Paaklædning var graa eller hvide Knæbenklæder med et Spænde af Metal paa ydre Side af Knæet og lange hvide Strømper; paa Hovedet bar han en rød Tophue. Hun brugte rød strikket Trøje, rødt Vadmel's Skørt, mørkt Hvergarn's Forklæde, og paa Fødderne havde hun Træsko. Klodser kendte de vistnok ikke dengang. Ved højtidelige Lejligheder, naar der ret skulde stadses, brugte hun Sko med Sølvspænder, og han Støvler. Alt Vinteraftens Arbejde udførtes ved Belysning af Lysklyne, som Bedstefader

af og til pirrede op i; men naar der spistes Aftensmad, tændtes et Tællelys. Bedstefader pløjede For og Efteraar, og jeg kørte Ploven. Ved Grønjords Pløjning havde man 2 Heste og 2 Stude for Ploven, og 3 Stude, naar der pløjedes Stubjord. Hestene var noget laadne, men ellers i nogenlunde god Foderstand; de gik i Reglen ude til henimod Juletiden, naar Vinteren ikke blev alt for streng. — Der blev ikke købt i Handelsbutikker som nu. Jeg husker, at Bedstefader kørte en Dag over til P. Thomsen i Vejen med en Bøtte Smør. Dagen før havde Thomsen givet 4 Skilling for Pundet, men den Dag, Bedstefader kom, kostede Smørret kun 3 Skilling — eller 3 Søslinger, som man sagde —; 3 Skilling eller Søslinger havde en Nutidsværdi af $9\frac{3}{5}$ Øre.

Mine Forældre ægteviedes i Læborg Kirke 18. Novb. 1823, fordi min Moder Ane Marie Nielsdatter var fra Gammelby, Læborg Sogn. Hun var født der i Aaret 1791, blev 80 Aar gammel. Hun tjente et Par Aar paa Estrup, 6 Aar i Gamst og 8 Aar hos Peder Bertelsen i Revsing; mens hun var der, kunde hun se Branden af Koldinghus, og Røgen derfra kunde ses i 17 Uger efter, at Slottet var nedbrændt.

Min Fader holdt Skole nogle Vintre i Nebel og Donslund; i Fredericia aftjente han sin Værnepligt. Dette var, saavidt jeg véd, hans hele Fraværelse fra Hjemmet. Det varede længe, inden han fik Skøde paa Gaarden; han var eneste Søn, og hans Tvillingsøster Johanne var gift og boede paa Store Dalgaard i Vejen Sogn. — Ved min Konfirmation 1840 var Gaardens Besætning 2 Heste, 14 a 15 Kreaturer, en Snes Faar m. m. Det var jo et ret godt Fremskridt fra 1797, da mine Bedsteforældre flyttede dertil fra Lundgaard med 2 gamle

Heste og 2 Køer. Men det var først efter Tiden 1840, der blev sat Kraft paa Hedens Opdyrkning, Mergling og Engvanding. Nu er Gaarden udparcelleret i 4 Parceller, og Damgaarden i andre 4, og for Tiden har disse 8 Ejendomme tilsammen en Besætning af 16 Heste og over 60 Kreaturer m. m.

Gaarden delte min Fader mellem min Broder Niels Peder Nielsen, som var født den 22. Marts 1827, og min Søster Ellen Kjerstine Nielsen, født 1829; min yngste Broder Peder Nielsen, født 28. Januar 1834, og jeg Simon Nielsen, født 23. April 1825, fik hver 200 Rdlr. i Medgift. De to som fik Gaarden, er begge døde.

Da jeg var 8 Aar, kom jeg ud at tjene som Faarehyrde og fik 4 Mark dansk i Løn for Sommeren. Derefter tjente jeg skiftevis med mine Søkende til 17 Aars Alderen. 1842—1843 tjente jeg i Sest ved Kolding og derefter i 3 Aar paa Straarupgaard i Dalby Sogn. Første Aar fik jeg 12 Mark lybsk, 2. Aar 13, og 3. Aar fik jeg 16 Mark lybsk i Løn. En Mark lybsk var to Mark dansk = c. 1 Kr. 7 Øre.

Som betegnende for Fortidens Rejsemaade var en Rejse til Kolding, jeg som Dreng foretog med min Bedstefader som Ledsager. Vi kørte hjemme fra ved Midnatstid og kom til Kolding hen paa Eftermiddagen. Vi havde selv Madkurv med, saa Levemaaden kostede os ikke meget hverken i Byen eller under Vejs. Saa vidt jeg husker, betaltes for Natteløgis og en Kop Kaffe to Lybskilling hos Skomager Bruun. En Snaps til Maden fik Bedstefader hos Købmanden, hvor vi handlede. Efter hvad jeg erindrer, bestod vort Læs af 3 Tdr. Rug, Sommersmørret og en hel Del Faare-skind, og for dette fik vi nogle Brædder, noget Jærn

og et Par Skæpper groft Salt, maaske lidt andet Pilleri. Vejen var meget sandet, hvorfor vi undertiden gik ved Vognen for at lette Hestene, som ellers godt kunde trække os. Der kørtes ikke i Trav undtagen ned ad Bakkerne; naar Hestene ikke godt kunde holde Vognen, da kneb det for dem og Bedstefader og mig at holde Farten indenfor passende Grænser, da Seletøjet med Sivpuder og Seletræer ikke egnede sig for Nedkørsel ad Bakkerne, og Vognen var heller ikke anlagt paa at rulle alt for stærkt over Stub og Sten, efterdi Hjulene ikke var jærnbesslaede, men gik paa Trængang, som det kaldtes. Allerværst var det ned ad den lange Kolding Nørrebakke. Opad Bakkerne gik det bedre. For Vognens Skyld var Kørselen i de ujævne Gader i Kolding noget betænkelig. Dog vi kom heldigt over alle Farer og var hjemme i Okslund anden Dags Nat efter Udkørselen.

I Efteraaret 1846 blev jeg paa Sessionen i Ribe udskreven til Dragon, men trak et Frilod; derefter tjente jeg i Debel Kro fra 1. Maj 1847 til 1. Maj 1848. Jeg fik nu en anden Slags Tjeneste end hidtil ved Bønderne, idet jeg paa Grund af den udbrudte Oprørskrig indkaldtes sammen med de andre Frispillere, som de kaldtes, der havde faaet et Frilod paa Sessionen. Jeg skulde møde paa Ekserserskolen i København, men maatte rejse op ad Jyllands Vestkyst og til Aalborg, fordi Fjenden laa langs Østkysten til Nord for Aarhus. Fra Aalborg sejlede jeg til København, hvor jeg gik paa Skolen til 17. Juli. Dette Skolehold af Frispillere talte 2700 Mand Jyder, Fynboer og Sjællændere. Da der manglede Uniformer, maatte vi benytte vort civile Tøj i Skoletiden. Der blev lagt Kraft paa Øvelserne, thi det gjaldt jo om at faa os uddannede snarest muligt og over til Armeen. Vi kom til Sønderborg den 18. Juli 1848.

I de tre Krigsaar har jeg flakket omkring i de forskellige Landsdele og været med i flere mindre og større Fægtninger. Den første var ved Nybøl og Graasten, hvor det første uhyggelige Syn, jeg saa, var en Dragonhest, som var skudt ind i Livet, saa Indvoldene kunde sés. En Dragon red til og skød den. Vi avancerede fremad og kom hen mod et tæt Hegn, hvor der i tæt Rad stak Pikkelhuer frem. Tyskerne raabte Hurræ, men vi raabte Hurra og fik dem lettede, hvorefter vi forfulgte dem gennem Graasten; der paa Gaden laa de Mezas Adjutants Hest skudt. Siden blev jeg mere hærdet ved at se saarede og døde Mennesker og Heste. Undertiden gruede jeg derved; men naar jeg saa tænkte paa Fædrelandet og Hjemmet, forsvandt mine Skruper. Jeg var Deltager i de to store Slag: den 6. Juli 1849 og 25. Juli 1850. Ved Isted havde vor Bataillon stort Tab. 3 Mand af vort Kompagni blev helt borte i Isted Mose; den ene var Niels Vraa, Lejrskov Sogn, den anden Jakob fra Terpager ved Ribe, og den tredie var min Sidemand Thomas Sejrup fra Aarhusegnen. Før Slaget var jeg Nr. 25 fra højre Fløj i 1. Geled, efter Slaget Nr. 15, altsaa 10 Mand borte af 25 i første Geled. Min Broder Niels Peder Nielsen og jeg var Sidemænd i Kompagniet, men i Isted Mose kom vi fra hinanden, og først 3 Timer efter, da Bataillonens og Brigadens Levninger blev samlede ved Isted Kro, som da stod i Brand, kom vi atter sammen. Fra Mosen op til Kroen laa 21 døde Heste. For en Ammunitionsvogn, som vi kom forbi, laa 6 Heste.

I 30 Uger fra 18. Marts til 22. November 1850 var jeg ikke i Seng og ikke afklædt, uden naar jeg skiftede Linned. Den mest triste Juleaften, jeg har oplevet, var paa det gamle skumle Sønderborg Slot, hvortil jeg ankom kort før Julen 1849 efter at have været

hjempermitteret i 21 Dage. Siden kom jeg ud paa Landet og var nogle Dage i en Landsby ved Navn Kjær, kom derefter til Ertebjerg i Tandslet Sogn, en lille Mil Øst for Avgustenburg. Der havde jeg det længste Ophold og det bedste Kvarter under hele Krigen. Vi laa paa dette Sted 8 Mand i 12 Uger, hvorpaa vi var en kort Tid et andet Sted indtil 18. Marts 1850, hvilken Dag, som før nævnt, var den sidste, jeg kom i Seng i Foraaret og Sommeren og helt til 22. November, da jeg maatte paa Lazarettet, først i Slesvig, derefter i Flensborg, saa i Fredericia, og kort før Jul 1850 kom jeg til Hindsgavl paa Fyn. Kort efter Nytaar 1851 kom jeg atter til Armeen. Jeg hjempermitteredes den 8. Februar 1851.

Endnu skal dog noteres en lille Krigsbegivenhed, vistnok en af de sidste Fægtninger, der leveredes i denne Krig. Den 14. November 1850 om Natten blev vor Bataillon og 1. Forstærknings-Jægerkorps blæst ud til en Rekognoscering ud ad Rendsborg Landevej. Ved Brekendorf overrumplede vi en fjendtlig Feltvagt, af hvilken vi indbragte 14 Fanger, deraf var 2 saarede. Ingen af vore blev trufne. Paa Henturen maatte vi forholde os ganske stille, men paa Tilbagevejen maatte vi synge og gøre saa megen Støj, vi vilde; og vi var ret lystige ovenpaa denne raske Natur.
